

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR – 4101-005-02/2014

P/14/080

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Tekst ujednolicony

uwzględniający postanowienia uchwały z dnia 10 lipca 2014 r.

Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław

T +48 71 711 83 00, F +48 71 711 83 50

lwr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/080 – Oczyszczanie ścieków wytwarzanych w uzdrowiskach w wyniku udzielania zabiegów leczniczych.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontrolerzy	1. Marek Lewandowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 89743 z dnia 26 marca 2014 r. 2. Paweł Szczepkowski, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 89740 z dnia 25 marca 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji „Wodnik” spółka z o.o. w Jeleniej Górze (zwane dalej: PWiK „Wodnik” lub Spółka).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Jastrzębski, Prezes Spółki od dnia 4 sierpnia 2007 r., (zwany dalej: „Prezesem”). (dowód: akta kontroli str.5-6)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹ wywiązywanie się Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji „Wodnik” sp. z o.o. w Jeleniej Górze z zadań w zakresie dbałości o jakość odprowadzanych i oczyszczanych ścieków pokąpielowych powstałych w Uzdrawisku Cieplice w wyniku udzielania zabiegów leczniczych.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Na sformułowanie ogólnej pozytywnej, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, oceny PWiK „Wodnik” zaważyła niewielka ilość odprowadzanych ścieków pokąpielowych powstałych w wyniku udzielanych zabiegów leczniczych w ogólnej ilości wytwarzanych i odprowadzanych ścieków. W badanym okresie ścieki te stanowiły 0,77% w ogólnej ilości ścieków odprowadzonych do Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Jeleniej Górze oraz 0,31% dziennej przepustowości oczyszczalni. Tym niemniej należy podkreślić, że problem ścieków pokąpielowych z Uzdrawiska Cieplice jak dotychczas nie został rozwiązany i oczekuje na podjęcie stosownych działań w tym zakresie.

Stwierdzone nieprawidłowości: dotyczyły bowiem: [1] nieujęcia w opracowanych przez Spółkę wieloletnich planach rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, zagadnień związanych z oczyszczaniem ścieków pokąpielowych, [2] niewłaściwego kwalifikowania ścieków pokąpielowych jako bytowe, zamiast jako ścieki przemysłowe, [3] niekontrolowania składu chemicznego ścieków pokąpielowych odprowadzanych do kanalizacji miejskiej przez Uzdrawisko Cieplice zgodnie z postanowieniami art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków² (dalej „ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę”), [4] nieokreślenia w umowie, zawartej z Uzdrowiskiem Cieplice parametrów zanieczyszczeń w odprowadzanych ściekach pokąpielowych, co może świadczyć o niewłaściwym zabezpieczeniu interesów Spółki wynikających z art. 6 ust. 3 i art. 9 ust. 3 wspomnianej ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Tworzenie warunków dla uzyskania właściwej jakości ścieków, w tym ścieków pokąpielowych, wprowadzanych do urządzeń kanalizacyjnych oraz odprowadzanych po oczyszczeniu do wód lub do ziemi.

Opis stanu
faktycznego

1.1. Ostatnia analiza wód termalnych³ przeprowadzona w 2013 r. na zlecenie Urzędu Miasta Jeleniej Góry przez Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska Sp. z o.o. w Katowicach wykazała, że wody pokąpielowe odprowadzane przez Uzdrowisko Cieplice do kanalizacji miejskiej nie miały parametrów określonych dla ścieków przemysłowych. Wody te w swoim składzie zawierały metale i związki chemiczne w ilościach znacznie niższych od minimalnych wielkości tych substancji określonych dla oczyszczonych ścieków przemysłowych odprowadzanych do środowiska. W badanym okresie ścieki pokąpielowe z Uzdrowiska Cieplice odprowadzane były do oczyszczenia w Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Jeleniej Górze⁴. Oczyszczalnia ta oddana została do eksploatacji w 1986 r., a w latach 1994-1997 przeprowadzona została modernizacja jej części mechanicznej oraz wykonano nowy zakład przeróbki osadu. Dalszej modernizacji obiektów technologicznych oczyszczalni dokonano w latach 2004-2007 (pompowni ścieków surowych, osadnika wstępnego, pompowni osadu wstępnego, zbiornika magazynowego osadu/fermentera) oraz wykonano nowe obiekty technologiczne (zbiornik zagęszczania osadu z fermentera, reaktor biologiczny osadu czynnego, osadnik wtórny, pompownię osadu pływającego i pompownię osadu recykulowanego oraz nadmierne, zbiornik magazynowy osadu oraz stację kompostowania osadu). Przepustowość oczyszczalni określono w wysokości 21.000 m³/d dla pogody suchej, a proces oczyszczania ścieków odbywał się w oparciu o technologię osadu czynnego w instalacji mechaniczno-biologicznej z podwyższonym usuwaniem związków biogennych. Podstawowym procesem przeróbki osadów była stabilizacja tlenowa w reaktorze biologicznym, odwodnienie mechaniczne i kompostowanie w stacji kompostowania osadu. Średniobowa ilość ścieków pokąpielowych wprowadzonych przez Uzdrowisko do kanalizacji wynosiła 65 m³.

[Dowód: akta kontroli str. 64 - 65]

Spółka opracowała „Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na lata 2011 – 2013”, który uchwalony został przez Radę Miejską Jeleniej Góry uchwałą nr 29/VII/2011 z dnia 1 lutego 2011 r., a następnie zaktualizowany uchwałą nr 299/XXX/2012 dnia 29 października 2012 r. Głównym

² Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 ze zm.

³ „Świadectwo nr 1/C potwierdzające właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego wody mineralnej swoistej z ujęcia „C-1” na terenie miejscowości Cieplice Zdrój” sporządzone w lipcu 2013 r. przez Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska Sp. z o.o. z Katowic.

⁴ Wg opracowania GUS „Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2013 r.” ludność zamieszkała w Jeleniej Górze wynosiła – 82.846 mieszkańców.

przedsięwzięciem ujętym w tym planie był projekt, pn. „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej aglomeracji Jeleniej Góry”⁵, w ramach którego zaplanowano budowę i modernizację sieci kanalizacyjnej w pięciu obszarach miasta o łącznej długości około 9,5 km. Zaplanowano także budowę i przebudowę około 6,0 km sieci kanalizacji sanitarnej na terenie miasta Jelenia Góra. Ponadto w projekcie tym przewidziano rozbudowę i modernizację miejskiej oczyszczalni ścieków, w tym zaplanowano modernizację budynku kraty wtórnej i separatora piasku, rozbudowę instalacji w pompowni osadu recykulowanego z dostawą i montażem dodatkowych pomp, budowę dwóch bliźniaczych osadników wtórnych z wyposażeniem technologicznym oraz budowę nowej stacji wirówek.

Planowane nakłady na realizację zadań ujętych w wieloletnim planie na lata 2011-2013 zakładały wydatkowanie ogółem 77,9 mln zł, w tym na urządzenia kanalizacyjne zaplanowano kwotę 46,0 mln zł⁶. Dodać przy tym należy, że na finansowanie przedsięwzięć w ramach uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej Spółka uzyskała dofinansowanie ze środków Funduszu Spójności w kwocie 40,4 mln zł, w tym 39,9 mln zł na lata 2011-2013. Pozostałą część wydatkowanej kwoty miały stanowić środki własne Spółki pochodzące z odpisów amortyzacyjnych.

[Dowód: akta kontroli str. 24 - 50]

Na realizację przedsięwzięć w zakresie uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Jeleniej Góry ujętych w ww. planie Spółka wydatkowała ogółem kwotę 35,1 mln zł, w tym 24,3 mln zł stanowiły środki z Funduszu Spójności, a 10,8 mln zł środki własne Spółki. W ramach działań modernizacyjnych wykonano łącznie około 44 km sieci kanalizacyjnej oraz dokonano modernizacji oczyszczalni ścieków (zbudowano reaktor biologiczny, wybudowano stację odwadniania osadów oraz przebudowano istniejące przepompownie). W Miejskiej Oczyszczalni Ścieków oczyszczano ścieki komunalne, w skład których wchodziły zmieszane ścieki przemysłowe (około 10%) i ścieki bytowe, w tym ścieki pokąpielowe, które stanowiły w badanym okresie około 0,77% ogólnej ilości ścieków odprowadzonych do oczyszczenia.

[Dowód: akta kontroli str.66 – 70, 343 - 346]

Kolejny wieloletni plan rozwoju i modernizacji, tym razem na lata 2014-2016, Rada Miejska Jeleniej Góry uchwaliła w dniu 28 stycznia 2014 r. uchwałą nr 462.LI.2014. Z zapisów tego planu wynikało, iż podstawowym zadaniem realizowanym w tym okresie przez Spółkę będzie kontynuacja Projektu związanego z uporządkowaniem gospodarki wodno-ściekowej aglomeracji Jeleniej Góry. W ramach tego Projektu przewiduje się dalszą rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków (II etap), budowę kanalizacji sanitarnej o długości około 52,5 km, modernizację kanalizacji sanitarnej o długości około 9,5 km oraz modernizację sieci wodociągowej o długości 25,2 km. Realizacja Projektu została zaplanowana do końca 2015 r., a szacowany przyrost mieszkańców korzystających z kanalizacji wyniesie ponad 6 tys. osób. Ponadto w planie przewidziano działania modernizacyjne istniejących sieci będących w eksploatacji Spółki o łącznej długości 8,8 km. Planowane w tym okresie nakłady na rozwój i modernizację urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych wyniosą ogółem 53,1 mln zł, w tym 17,0 mln zł⁷ na rozwój i modernizację

⁵ Budżet projektu oszacowany został na łączną kwotę 93,2 mln zł (bez podatku VAT), w tym przyznane dofinansowanie ze środków Funduszu Spójności w kwocie ok. 40,5 mln zł.

⁶ W roku 2011 planowano nakłady w kwocie 6,572 tys. zł, w 2012 r. w kwocie 12,062 tys. zł i w 2013 r. w kwocie 27.359 tys. zł.

⁷ W roku 2014 zaplanowano nakłady w kwocie 5,650 mln zł, w roku 2015 w kwocie 5,550 mln zł i w roku 2016 w kwocie 5,8 mln zł.

sieci wodociagowych i 36,1 mln zł na modernizację sieci kanalizacyjnej⁸. Przedsięwzięcia ujęte w powyższym planie Spółka będzie finansować z pożyczek i kredytów (22,1 mln zł) oraz z środków własnych (31,0 mln zł).

Przedsięwzięcia inwestycyjne ujęte w wyszczególnionych planach wieloletnich dotyczyły zadań związanych z modernizacją i rozbudową sieci kanalizacyjnej na terenach miasta Jelenia Góra, na których nie prowadzono działalności uzdrowiskowej. W związku z powyższym w planach tych nie ujmowano przedsięwzięć związanych z odprowadzaniem ścieków pokąpielowych.

[Dowód: akta kontroli str. 51 - 63]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nie ujęciu w opracowanych przez Spółkę i zatwierdzonych przez Radę Miejską w Jeleniej Górze wieloletnich planach rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i kanalizacyjnych zagadnień związanych z oczyszczaniem ścieków pokąpielowych. W złożonym wyjaśnieniu Wiceprezes Spółki stwierdziła, że przy opracowywaniu wieloletnich planów nie przedkładano projektów działań związanych z modernizacją oczyszczalni ścieków w celu wprowadzania do niej ścieków pokąpielowych, albowiem pojęcie „ścieki pokąpielowe” nie występuje w polskim ustawodawstwie. Dodała również, że nie zna żadnych parametrów określających ten rodzaj ścieków.

[Dowód: akta kontroli str. 347-351]

Opis stanu
faktycznego

1.2. Ścieki powstałe w wyniku świadczenia zabiegów kąpielowych przez podmioty wykonujące te usługi odprowadzane były do kanalizacji miejskiej, jako ścieki bytowe. W badanym okresie Spółka nie prowadziła żadnych działań organizacyjnych w zakresie zmiany sposobu odprowadzania tych ścieków.

Z wyjaśnień Wiceprezes Spółki wynikało, iż Spółka zawierając umowę z Uzdrowiskiem Cieplice na odprowadzanie ścieków uznała, iż powstałe w procesie udzielania zabiegów kąpielowych ścieki posiadają skład zbliżony do ścieków powstałych w wyniku ludzkiego metabolizmu lub funkcjonowania gospodarstw domowych i traktowała je jako ścieki bytowe, nie dokonując badań ich jakości. Z wyjaśnień wynikało także, iż powyższej kwalifikacji dokonano w oparciu o uregulowania wynikające z ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę⁹ oraz z rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie¹⁰.

[Dowód: akta kontroli str. 337]

Uwagi dotyczące
kontrolowanej
działalności

Najwyższa Izba Kontroli nie może podzielić stanowiska Spółki przyjętego w powyższej sprawie albowiem ścieki powstałe w wyniku świadczenia zabiegów leczniczych należy traktować jako ścieki przemysłowe i postępować z nimi w sposób określony w rozporządzeniu Ministra Budownictwa z dnia 14 lipca 2006 r. w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych¹¹. Przepis ten nakłada na odbiorcę ścieków przemysłowych obowiązek ich kontrolowania co do wielkości zanieczyszczeń.

⁸ W roku 2014 zaplanowano nakłady w kwocie 29,316 mln zł, w 2015 r. w kwocie 5,1 mln zł i w 2016 r. w kwocie 1,650 mln zł.

⁹ W art.2 pkt. 9 podana została definicja ścieków bytowych. Są to ścieki z budynków mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego oraz użyteczności publicznej, powstające w wyniku ludzkiego metabolizmu lub funkcjonowania gospodarstw domowych oraz ścieki o zbliżonym składzie pochodzące z tych budynków.

¹⁰ W § 3 pkt 6 podana została definicja budynku użyteczności publicznej. „Są to budynki przeznaczone dla administracji publicznej, wymiaru sprawiedliwości, kultury, kultu religijnego, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, opieki zdrowotnej, opieki społecznej i socjalnej, obsługi bankowej, handlu, gastronomii, usług, turystyki, sportu (Dz. U. 2002 nr 75 poz. 690).

¹¹ Dz. U. nr 136, poz. 964.

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na kwalifikowaniu ścieków pokąpielowych jako bytowe, zamiast jako ścieki przemysłowe. Ponadto Spółka nie podejmowała działań związanych z odprowadzaniem ścieków pokąpielowych przez podmioty świadczące usługi w postaci udzielania zabiegów leczniczych, min. nie zleciła analizy możliwości oczyszczania tych ścieków w Miejskiej Oczyszczalni Ścieków.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości realizację zadań przez Spółkę w zakresie tworzenia warunków dla uzyskiwania właściwej jakości ścieków, w tym ścieków pokąpielowych, wprowadzanych do urządzeń kanalizacyjnych oraz odprowadzanych po oczyszczeniu do wód.

2. Działania w celu zapewnienia właściwej jakości odprowadzanych ścieków do urządzeń kanalizacyjnych i do środowiska.

Opis stanu
faktycznego

2.1. Wniosek w sprawie uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód w zakresie odprowadzania oczyszczonych ścieków komunalnych oraz wód opadowych i roztopowych do wód powierzchniowych do rzeki Bóbr złożony został do Prezydenta Miasta Jeleniej Góry w dniu 13 grudnia 2007 r. Z treści wniosku wynikało, iż odprowadzane oczyszczone ścieki komunalne¹² w swoim składzie nie będą przekazywały dopuszczalnych wartości wskaźników zanieczyszczeń dla tych ścieków określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego¹³. We wniosku tym nie zawarto informacji dotyczącej kierowania do oczyszczalni ścieków pokąpielowych, albowiem uznano te ścieki jako ścieki bytowe.

[Dowód: akta kontroli str. 71 - 72]

Opis stanu
faktycznego

2.2. Prezydent Miasta Jeleniej Góry¹⁴ udzielił Spółce pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie ścieków komunalnych po ich oczyszczeniu na mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków. Podczas właściwej pracy oczyszczalni skład odprowadzanych ścieków nie powinien przekraczać dopuszczalnych wartości wskaźników zanieczyszczeń ścieków komunalnych wynoszących:

- dla $BZT_5 \leq 15 \text{ mgO}_2/\text{dm}^3$ lub 90% redukcji;
- dla $ChZT_{cr} \leq 125 \text{ mgO}_2/\text{dm}^3$ lub 75% redukcji;
- dla zawiesiny ogólnej $\leq 35 \text{ mg}/\text{dm}^3$ lub 90% redukcji;
- dla azotu ogólnego $\leq 15 \text{ mgN}/\text{dm}^3$ lub 80% redukcji;
- dla fosforu ogólnego $\leq 2 \text{ mgP}/\text{dm}^3$ lub 85% redukcji.

W przypadku awarii urządzeń oczyszczalni wielkość powyższych wskaźników została zwiększona o 50%¹⁵. Powyższe pozwolenie wodnoprawne nie wprowadzało ograniczeń

¹² Do rzeki Bóbr w km 211+830 wylotem W1.

¹³ Dz. U. nr 137, poz. 984 ze zm.

¹⁴ Decyzją nr 5/2008 znak OSR.6210-56-04/07/08 z dnia 25 lutego 2008 r.

¹⁵ - dla $BZT_5 \leq 22,5 \text{ mgO}_2/\text{dm}^3$ lub 45% redukcji;

- dla $ChZT_{cr} \leq 1187,5 \text{ mgO}_2/\text{dm}^3$ lub 37,5% redukcji,

- dla zawiesiny ogólnej $\leq 52,5 \text{ mg}/\text{dm}^3$ lub 45% redukcji,

odnośnie odprowadzania ścieków pokąpielowych ze względu na zawieranie związków chemicznych uniemożliwiających dotrzymanie warunków na odprowadzanie ścieków do wód powierzchniowych. Przedmiotowe pozwolenie udzielone zostało na okres do dnia 24 lutego 2018 r.

[Dowód: akta kontroli str. 73 - 86]

Spółka zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym realizowała obowiązek przeprowadzania ciągłego pomiaru i rejestracji ilości wprowadzanych oczyszczonych ścieków do odbiornika przy pomocy automatycznych urządzeń pomiarowych oraz prowadziła w regularnych odstępach czasu analizy jakości ścieków dopływających i odpływających z oczyszczalni w zakresie wskaźników dotyczących ich zanieczyszczeń¹⁶. Badania te nie obejmowały substancji szczególnie niebezpiecznych dla środowiska a zawartych w ściekach przemysłowych. Nie badano w ściekach i w ściekach oczyszczonych substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska, takich jak: chlor, ołów, siarczany.

Zgodnie z wymogami przedmiotowego pozwolenia wodnoprawnego wyniki okresowych pomiarów wielkości emisji substancji wprowadzanych do środowiska przekazywane były organowi wydającemu pozwolenie wodnoprawne oraz Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu – Delegatura w Jeleniej Górze.

[Dowód: akta kontroli str. 87 - 129]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na niekontrolowaniu składu chemicznego ścieków pokąpielowych odprowadzanych do kanalizacji miejskiej przez Uzdrawisko Cieplice powstałych w wyniku udzielania zabiegów.

Opis stanu
faktycznego

2.3. W latach 2011-2014 (I kwartał) Spółka przestrzegała dla oczyszczanych i odprowadzanych ścieków (na wyjściu z oczyszczalni) parametrów określonych w uzyskanym pozwoleniu wodnoprawnym dla tych ścieków. Poniższe zestawienie zawiera informacje dotyczące średniorocznych wielkości zanieczyszczeń w ściekach wprowadzanych do oczyszczenia oraz w ściekach oczyszczonych w latach 2010-2014 (I kwartał).

Lata	Parametry ścieków	Badane wskaźniki i ich wartość (mg/dm ³)					Wartość wg pozwolenia wodnoprawnego
		BZT ₅	ChZT _{cr}	Zawiesina ogólna	Azot ogólny	Fosfor ogólny	
2010	na wejściu	155,9	526,3	296,6	43,6	7,38	BZT ₅ ≤ 15 mgO ₂ /dm ³ ChZT _{cr} ≤ 125 mgO ₂ /dm ³ Zawiesina ogólna ≤ 35 mg/dm ³ azot ogólny ≤ 15 mgN/dm ³ fosfor ogólny ≤ 2 mgP/dm ³
	na wyjściu	3,12	24,77	6,96	6,81	1,16	
2011	na wejściu	204,8	603,7	324,4	49,9	7,76	
	na wyjściu	3,08	23,6	6,43	7,42	1,07	
2012	na wejściu	235,3	588,8	326,3	55,3	7,73	
	na wyjściu	2,9	22,23	4,86	10,54	1,57	
2013	na wejściu	212,7	514,2	289,0	41,69	5,92	
	na wyjściu	3,14	21,65	4,63	9,29	0,78	
2014 (I kwartał)	na wejściu	288,70	641,17	322,20	35,23	7,10	
	na wyjściu	3,78	25,02	8,67	7,04	0,36	

- dla azotu ogólnego ≤ 22,5 mgN/dm³ lub 40% redukcji,

- dla fosforu ogólnego ≤ 3 mgP/dm³ lub 42,5% redukcji.

¹⁶ Zgodnie z wymogami pozwolenia wodnoprawnego pobierano rocznie 24 próbki ścieków dopływających i odpływających z oczyszczalni.

Z informacji zawartych w powyższym zestawieniu wynika, iż w badanym okresie oczyszczone ścieki odprowadzane do wód powierzchniowych posiadały parametry w zakresie zanieczyszczeń niższe niż określone w pozwoleniu wodnoprawnym.

[Dowód: akta kontroli str. 134 - 141]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Opis stanu
faktycznego

2.4. W Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Jeleniej Górze oczyszczano ścieki komunalne¹⁷, które stanowiły mieszkankę ścieków bytowych i ścieków komunalnych, wody opadowe i roztopowe oraz nieczystości płynne przywożone z osadników bezodpływowych z terenów miasta i okolic nie posiadających kanalizacji. Oczyszczalnia jest oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną z pogłębionym usuwaniem biogenów o przepustowości projektowanej 90.000 RLM¹⁸. W skład układu technologicznego związanego z oczyszczaniem ścieków wchodziły obiekty i urządzenia ciągu ściekowego¹⁹ oraz obiekty i urządzenia ciągu osadowego²⁰.

W 2013 r. oczyszczono łącznie 2.989 tys. metrów sześciennych ścieków. W porównaniu do 2010 r. ilość oczyszczonych ścieków zmniejszyła się o 7,9%²¹, do 2011 r. o 5,0%²², a do 2012 r. o 3,4%²³.

[Dowód: akta kontroli str. 256 - 258]

Opis stanu
faktycznego

2.5. Na koniec marca 2014 r. Spółka miała zawarte umowy w sprawie świadczenia usług w zakresie dostawy wody i odprowadzania ścieków z 34 262 podmiotami, w tym z jednym podmiotem świadczącym usługi kąpielowe z wykorzystaniem wód termalnych²⁴. Z umowy podpisanej przez Spółkę z tym podmiotem wynikało, iż Spółka zobowiązała się do odprowadzania wytwarzanych przez Uzdrowisko ścieków bytowych. W umowie nie określono parametrów zanieczyszczeń w odprowadzanych ściekach pokąpielowych. Umowa nie zawierała żadnych dodatkowych uregulowań odnośnie sposobu i rodzaju odprowadzanych ścieków, w tym ścieków pokąpielowych. Nie nakładała również obowiązku podczyszczania tych ścieków.

W okresie od 2011 r. do 2013 r. Spółka przyjęła do oczyszczenia od wszystkich podmiotów łącznie 9 238,3 tys. m³ ścieków. Uzdrowisko w tym okresie wyprodukowało łącznie 162,6 tys. m³ ścieków, w tym 71,1 tys. m³ stanowiły, ścieki powstałe z wody pobranej przez Uzdrowisko z własnych ujęć termalnych i używanej do leczniczych zabiegów kąpielowych. Ścieki pokąpielowe wytworzone przez Uzdrowisko i odprowadzone do kanalizacji miejskiej

¹⁷ W ściekach komunalnych około 10% stanowiły ścieki przemysłowe.

¹⁸ Oczyszczalnia zaliczana jest do grupy oczyszczalni o RLM powyżej 15.000 RLM i poniżej 99.999 RLM.

¹⁹ W skład ciągu ściekowego wchodzi: pompownia ścieków surowych, oczyszczanie wstępne mechaniczne (krata wstępna, krata wtórna, piaskownik, osadnik wstępny), oczyszczanie biologiczne (reaktor biologiczny osadu czynnego realizujący proces MUCT) oraz osadniki wtórne.

²⁰ W skład osadu wstępnego wchodzi: pompownia osadu wstępnego, zbiornik magazynowy zmieszanych osadów wstępnego i wtórnego, fermenter do wytwarzania lotnych kwas tłuszczowych dla potrzeb wzmożonej biologicznej defosfatacji. W skład osadu nadmiernego wchodzi: pompownia osadu recykulowanego i nadmiernego, stacja mechanicznego zagęszczania osadu nadmiernego, zbiornik magazynowy zmieszanych osadów wstępnego i wtórnego, stacja mechanicznego odwadniania osadu zmieszanego. Utylizacja osadów – zmieszane osady wstępny i nadmierny po mechanicznym odwodnieniu transportowane są do stacji kompostowania, gdzie poddane są tzw. procesowi szybkiego kompostowania w zamkniętych komposterach typu ACU.

²¹ W roku 2010 oczyszczono 3 245 tys. m³ ścieków.

²² W roku 2011 oczyszczono 3 150 tys. m³ ścieków.

²³ W roku 2012 oczyszczono 3 099 tys. m³ ścieków.

²⁴ Usługi kąpielowe z wykorzystaniem wód termalnych świadczyło Uzdrowisko Cieplice Sp. z o.o.

stanowiły 0,77% ogólnej ilości ścieków odprowadzonych w tym okresie do oczyszczenia w oczyszczalni miejskiej.

[Dowód: akta kontroli str. 188, 230, 256, 281 – 263, 351 - 352]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nieokreśleniu w umowie zawartej z Uzdrowiskiem Cieplice parametrów zanieczyszczeń w odprowadzanych ściekach pokąpielowych. Świadczy to o niewłaściwym zabezpieczeniu interesów Spółki wynikających z art. 6 ust. 3 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, z uwagi na fakt, że zgodnie z art. 9 ust. 3 wspomnianej ustawy „Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne jest obowiązane do prowadzenia regularnej kontroli ilości i jakości odprowadzanych ścieków bytowych i ścieków przemysłowych oraz kontroli przestrzegania warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych.”

Opis stanu
faktycznego

2.6. W badanym okresie Spółka nie kontrolowała składu chemicznego ścieków wprowadzanych przez Uzdrowisko do kanalizacji miejskiej na zawartość związków chloru i siarki. Spółka nie posiadała dokumentów potwierdzających prowadzenie analiz odnośnie wpływu ścieków pokąpielowych na jakość ścieków oczyszczanych. Brak takich badań i analiz Wiceprezes Spółki tłumaczyła tym, iż wody termalne wykorzystywane w zabiegach kąpielowych przez Uzdrowisko Cieplice zawierały związki chemiczne w ilościach dopuszczonych do ich odprowadzania do środowiska bez potrzeby oczyszczania.

Ze świadectwa nr 1/C sporządzonego przez Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska Sp. z o.o. w Katowicach (na zlecenie Urzędu Miasta Jeleniej Góry) wynikało między innymi, że woda termalna wykorzystywana w zabiegach leczniczych jest wodą mineralną swoistą 0,07%, siarczanową, wodorowęglanową, sodową, fluorkową, krzemową i hipertermalną. Ponadto w wodzie tej występował sód (160 mg/dm³), potas (6,47 mg/dm³), bar (0,0073 mg/dm³), chrom (0,012 mg/dm³), arsen (0,05 mg/dm³). Zawartość powyższych związków i metali była znacznie niższa niż dopuszczalne wartości w oczyszczonych ściekach przemysłowych odprowadzanych do środowiska. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska²⁵ najwyższe dopuszczalne stężenie siarczanów dla oczyszczonych ścieków przemysłowych może wynosić dla: siarczanów 500 mg/l, chlorków 1000 mg/l, sodu 800 mg/l, potasu 80 mg/l, baru 2 mg/l, chromu 1 mg/l.

[Dowód: akta kontroli str. 350, 358 - 381]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na niekontrolowaniu składu chemicznego ścieków pokąpielowych odprowadzanych do kanalizacji miejskiej przez Uzdrowisko Cieplice, co było niezgodne z postanowieniami przepisu art. 9 ust. 3 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

Opis stanu
faktycznego

2.7. W prowadzonym przez Spółkę rejestrze kontroli odnotowano wpis, że w latach 2011 – 2014 (I kwartał) w zakresie jakości odprowadzanych ścieków komunalnych przeprowadzona została jedna kontrola. W dniach 16 – 31 sierpnia 2012 r. kontrolę kompleksową przeprowadził Dolnośląski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu Delegatura w Jeleniej Górze w zakresie funkcjonowania miejskiej oczyszczalni ścieków

²⁵ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego Dz. Nr 233, poz. 1988 ze zm.

w Jeleniej Górze w latach 2010 – 2011. Z dokumentacji pokontrolnej wynikało, że nie stwierdzono nieprawidłowości w funkcjonowaniu Miejskiej Oczyszczalni Ścieków. Zachowane były parametry składu chemicznego ścieków określone w pozwoleniu wodnoprawnym.

[Dowód: akta kontroli str. 286 - 336]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Opis stanu
faktycznego

2.8. W badanym okresie Spółka przy odbiorze ścieków dokonywała podziału ich dostawców na gospodarstwa domowe i pozostałych dostawców. Podział ten stanowił podstawę do ustalenia stawki opłaty za ich odprowadzanie do oczyszczania. Do dnia 29 lutego 2012 r. stawka opłaty za odprowadzenie jednego metra sześciennego ścieków dla obu tych grup ustalona była w tej samej wysokości²⁶. Zróżnicowanie stawek powyższej opłaty o 16,1% nastąpiło od dnia 1 marca 2012 r. Gospodarstwa domowe za odprowadzenie jednego metra sześciennego ścieków płaciły 5,21 zł, a pozostali odbiorcy - 6,05 zł. Opłata w tej wysokości ma obowiązywać do dnia 28 lutego 2015 r.²⁷

W poszczególnych latach badanego okresu przychody wypracowywane przez Spółkę²⁸ były wyższe od ponoszonych kosztów²⁹ na świadczenie usług związanych z dostawą wody i odprowadzeniem ścieków. Działalność gospodarczą w 2011 r. Spółka zakończyła zyskiem netto w kwocie 107,3 tys. zł. W 2012 r. wypracowano zysk netto - 451,8 tys. zł, a 2013 r. - 330,3 tys. zł.

[Dowód: akta kontroli str. 142 - 255]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości działania Spółki w zakresie zapewnienia właściwej jakości odprowadzanych ścieków do urządzeń kanalizacyjnych i do środowiska.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli, wnosi o:

1. Objęcie kontrolą parametrów ścieków odprowadzanych przez Uzdrowisko Cieplice do kanalizacji miejskiej, zgodnie z wymogami wynikającymi z rozporządzenia Ministra Budownictwa z dnia 14 lipca 2006 r. w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych.

²⁶ W okresie od 1 lipca 2009 r. do 30 czerwca 2010 r. wynosiła 4,66 zł/m³. W okresie od 1 lipca 2010 r. do 28 lutego 2011 r. - 5,03 zł/m³, a w okresie od 1 marca 2011 r. do 29 lutego 2012 r. - 5,21 zł/m³.

²⁷ Uchwała Rady Miejskiej Jeleniej Góry nr 461.LI.2014 z dnia 28 stycznia 2014 r. w sprawie przedłużenia czasu obowiązywania dotychczasowych taryf na zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzenie ścieków na okres od 1 marca 2014 r. do 28 lutego 2015 r.

²⁸ Przychody Spółki w 2011 r. wynosiły 34 510,3 tys. zł, w 2012 r. - 41 865,5 tys. zł, a w 2013 r. - 43 110,2 tys. zł.

²⁹ Koszty w 2011 r. wynosiły 38 064,8 tys. zł, w 2012 r. - 41 238,7 tys. zł i w 2013 r. - 42 531,0 tys. zł.

2. Aktualizację złożonego przez Spółkę w dniu 13 grudnia 2007 r. Prezydentowi Miasta Jeleniej Góry wniosku o pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód w zakresie odprowadzania oczyszczonych ścieków komunalnych oraz wód opadowych i roztopowych do wód powierzchniowych o informację dotyczącą odprowadzanych do kanalizacji miejskiej wód pokąpielowych powstałych w procesie świadczenia zabiegów leczniczych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Delegatury Najwyższej Izby Kontroli we Wrocławiu, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, dnia 20 maja 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu

Dyrektor

.....
Podpis